

mokratifke Stater i Australien og de nordamerikanske Fristater; de henlægge Summer, hvorom vi her ikke have nogen Anelse, mange Millioners Værdi, under de mest bindende Former til saadanne Formaal, særlig til Undervisningen; man ser allevegne netop de demokratifke Partier med stor Styrke holde paa, at man skal gjøre Forskjel mellem de almindelige Statsformaal og disse store Oplysnings- og andre lignende humane Formaal. De Herrer gjorde igaar med Hensyn til Sorø Akademi og Theatret den modsatte Anskuelse gjældende, og jeg stemte der med dem. Jeg havde i sin Tid ikke stemt for eller dog betænkt mig meget stærkt paa at stemme for Theaterloven, hvis ikke det Spørgsmaal havde staaet aabent, hvorledes det endelige Forhold til Sorø Akademi skulde ordnes. Jeg har aldrig paa noget Punkt billiget, at disse Anstalters Midler anvendes til andre mere eller mindre uvedkommende Formaal. Men jeg indrømmer paa den anden Side, at der med Hensyn til disse Anstalter i flere Henseender maa følges en anden Fremgangsmaade end hidtil. Jeg skal ogsaa gjerne indrømme, at det Forslag, som for et Par Aar siden i Genhold til tidligere Forhandlinger forelaa fra Regjeringen, ikke var tilfredsstillende. Dette Forslag, der gik ud paa, at sammenslaa Universitetet, Kommunitetet og den polytekniske Lærestiftelse, var maaske i Formen imødekommende imod de Herrer, der nu udgjøre Flertallet (Modsigelse af Drd føreren). Ja, jeg skal gjøre den Indrømmelse, som den ærede Ordfører formodentlig ønsker af mig; thi skjøndt dette Forslag vel søgte at slaa disse Anstalter sammen og forsaavidt give Midlerne en noget friere og videre Anvendelse, var det dog ikke en saadan Slaaen sammen, som der her var udtalt Omise om; det var ikke nogen stor, samlet Undervisningsfond, der der blev dannet, saa at der kunde gives de store Midler en væsentlig friere og mere udtrakt Anvendelse. Jeg ser imidlertid ikke Andet, end at det er muligt — navnlig naar det ærede Flertal vil stille sig praktisk, vil stille sig noget mere imødekommende i den Henseende end hidtil — her i Danmark at faae dannet en saadan stor Undervisningsfond, som kan omfatte ikke blot Universitetet, Kommunitetet og den polytekniske Lærestiftelse, men ogsaa Sorø Akademi og maaske andre Midler saaledes, at disse Midler kunde faae en med deres oprindelige Formaal beslægtet Anvendelse. Jeg indrømmer — og jeg formoder, at det Samme er Tilfældet med den ærede Minister — at der virkelig er forskjellig Formaal, som kunne gjøre berettigede Krav, og som staa udenfor den Anvendelse, der i Diebliffet gjøres af disse Midler. Der kan ganske vist særlig i folkelig Retning skrives til en betydelig Udvidelse af disse Midlers Anvendelse. Jeg har oftere haft Leilighed til at fremhæve, at naar jeg ser hen til Anskuelserne her i Thinget og andetsteds, ikke mindst i Landsthinget, anser jeg det ikke for umuligt, at der her

er en Maade, hvorpaa man, hvor divergerende end Anskuelserne i Diebliffet kunne være, kan komme til Enighed. Naar man saaledes skal nævne en mere udvidet Anvendelse, som der kunde gjøres af Universitetets Person- og Pengekræfter, saa kan jeg for mit Vedkommende slutte mig til en Lante, som maaske i Diebliffet forekommer Mange noget vidtgaende, den Lante, som før er fremfat af Andre, at samtlige Seminarister burde studere f. Ex. et Aars Tid ved Københavns Universitet. Jeg er overbevist om, at det med Hensyn til hele Landets Udvikling vilde øve en Indflydelse, som kunde være meget heldig, og det er en Lante, som jeg tror, at netop de Herrer, som repræsenterer Flertallet, naar de ret overveie den, ville finde ikke lidet tiltalende. — Der er en enkelt Lante, som er fremkommen i Forbindelse med de Sager, vi her behandle, og som jeg ikke skal negte, at jeg med en vis Tilfredsstillelse har set fremkomme, skjøndt den kun staa som en Antydning; men man kan vel nok læse noget Mere dert end blot en Antydning. Der er nemlig Tale om Understøttelser, med Hensyn til hvilke Udvalget siger, at det er Meningen, at de skulle kunne nydes andre Steder end ved Universitetet og polyteknisk Lærestiftelse her. Jeg tror ikke at tage fejl, naar jeg forudsætter, at i denne Antydning blandt Andet ligger, at Understøttelsen skal kunne gives til Folk, der studere ved de andre nordiske Universiteter, ved Universiteterne i Upsala, Lund og Kristiania. Der er der vært ved en Sag, som jeg oftere her har haft Leilighed til at tale om, og som, saavidt jeg har forstaaet, har nogen Sympathi her i Salen. Jeg siger her til en større Samvirken mellem disse Lærestifter af fælles Nationalitet, navnlig med Universiteterne i Upsala, Lund og Christiania. Netop de Herrer, som bebreide det danske Universitet en Eksklusivitet i visse Retninger, Noget, som man altid vil finde ved Anstalter, som leve deres eget Liv, især i et lille Land, naar den paagjældende Anstalt der er den eneste, maa lægge megen Vægt paa en Lante som denne. Det, der gjælder om Københavns Universitet, gjælder endnu mere andre mindre Undervisningsanstalter. Jeg skal saaledes nævne Forstundervisningen og endvidere flere af vore militære Undervisningsanstalter, i hvilken Henseende man endogsaa vil finde, at det her i Landet er en fuldstændig Umulighed at tilvejebringe en paa en noget fornuftig Maade indrettet Undervisningsanstalt, naar der ikke er et tilstrækkeligt Discipelantal; naar ikke det fornødne Grundlag af Kræfter, som der skal virkes paa, er tilstede, kan man selvfølgelig heller ikke forsvare at anvende udstrakte materielle Midler, for ikke at tale om de Bønskeligheder, der forøvrigt kunne være at overvinde. At dette stiller sig ganske anderledes, naar man tænker sig Krefsen udvidet saaledes, som Tilfældet har været i andre Lande til stort Held for disse, som tidlig i Tydskland, og som